

СПІВВІДНОШЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА МІФОЛОГІЇ

Актуальність теми. Міфологічна складова є первинною складовою для зародження людського мислення, як у буденному так й у філософському відношенні. Міфологічне мислення, притаманне античній людині, також використовуються у повсякденному житті і сучасною людиною. У міф людина закладає таємниці та явища вивчення або досягнення яких важке, ускладнене чи не можливе. На розповсюдження міфу впливають таємниці свідомості, особливості світovidчуття та світосприйняття людини, тобто фактори, що перебувають у залежності з філософським мисленням людини.

Мета дослідження. Встановлення залежності у співвідношенні філософського мислення людини та міфологічної складової у повсякденному мисленні. Встановлення рівня взаємної залежності різних типів світогляду (міфологічного та філософського).

Завдання дослідження. 1. Провести аналіз поняття міфології та міфологічного мислення людини. Встановити причини та наслідки існування міфу і міфології. 2. Провести історичний аналіз присутності міфу та міфології у різних історичних епохах. Визначити відношення людини до міфології та фактичне місце міфу у житті людини. Встановити причини зміни відношення людини до міфу та міфологічного мислення. 3. Встановити характер відношення між філософським та міфологічним типами світогляду. Прослідкувати причини, наслідки та характер взаємного впливу типів мислення.

Просте сам вислів «філософія» вже в Давній Греції викликав суперечки через певну поетичність свого змісту. Адже розповіді про любов і дружбу та оспівування мудрості вважалися прерогативою поетів. Любов переважно тлумачилася ними як бог Ерот чи богиня Афродіта. Всі ж грецькі боги за повір'ям, невидимо жили у двох місцях – на горі Олімп біля Афіні та на горі Іді (Ідеї) біля Трої у Малій Азії. Боги разом із батьком Зевсом (Дієм) мешкали на горі Олімп, а богині з матір'ю Герою (Землею) – на горі Іді. Деякі з богів і богинь жили у підземному царстві, а окремі частину свого життя проводили під землею, а частину – на землі. Проте Філотес, Афродіта, Ерот і Філеос ніде постійно не проживали. Вони носилися скрізь, виконуючи свої функції, а заодно «надихали» поетів і, хоч як це не дивно, провокували незгоду, ненависть і війни.

Оповідь легендами Троянська війна, по суті, спалахнула через ворожнечу, спровоковану любов'ю. За наказом поета Гомера, приводом до війни стало те, що Гера (Земля), Афіна (Війна) і Афродіта (Любов) запропонували Парису, який пас овець на схилах Ідеї, визначити найкращу з богинь, вручивши їй золоте яблуко. Паріс, відомо, обрав Любов (Афродіту). Вона також віддячила йому любов'ю, зробивши Олену (Теплу, Вогнисту), яка була на той час дружиною царя Менелая, дружиною Паріса. Отже, згідно з давньогрецькими уявленнями, любов хоч і всюдисуща, поєднує важко поєднуване (пастуха і царівну), проте в ній самій міститься зародок незгод.

Мудрість (Софію) також розуміли неоднозначно. Одні вважали мудрість властивістю богів, а земними тлумачами їхніх думок – жерців і поетів. Великої популярності в Давній Греції набув заснований «гіпербореїцями» (жителями давньої України) храм Аполлона Дельфійського, до якого приходили тисячі людей, щоб дізнатися від жерців Аполлона свою долю. Проте богам не завжди довіряли, про що свідчить випадок у м. Ефес в Малій Азії, де був храм Артеміді. Герострат – прибічник вчення філософа Геракліда – спалив цей храм, щоб у такий спосіб довести ефересцям безсилля Артеміді і всіх богів, неспроможних захистити себе перед всемогутністю вогню, визнаним Гераклідом основою, богом і законом буття світу.

Але міфологія не вимагала обов'язково віри в богів, а тому не всі люди відвідували храми, приносили богам жертви. Так київський князь Олег вважав богів «синами тьми» і не бував у храмах. Проте невіра в богів не звільняла від потреби добре розумітися й орієнтуватися в питаннях життєустрою та світопорядку. Саме цього навчали філософи. Причому ґрунт для навчання створила міфологія, в якій дійсні події та явища сприймаються так, нібито вони існують разом і невіддільно від фіктивних, поетико-фантастичних домислів.

Замість міфопостичної любові як животворця і світотворця філософи акцентують увагу на питаннях руху і взаємодії різноякісних тіл, а в русі і взаємодіях вбачають причину перетворень. Тому вони досить скептично ставляться до міфотворення поетів і розповідей про справи богів. Так, епікурейці, вчення яких було відоме і на землях давньої України, вважали, що ніяких богів, вигаданих поетами, не існує, а якщо вони і є, то не впливають на світобуття. Боги за повір'ям поетів, живуть в «іншому», невидимому «пневматичному» (повітряно-прозорому) або ефірному світі, а туди люди, згідно з поетичними фантазіями, потрапляють лише після смерті й перебувають там як тіні. Отже поки люди живі, вони нічого не можуть розказати про богів, а коли помирають, то не повертаються у «цей» світ, через що також не можуть розказати про богів. Відтак, навчали філософи, люди спроможні взаємодіяти тільки із сущим і пізнавати його.

Зустрічається тепер, і навіть стала модною, своєрідна теоритична нігіляція філософії постмодернізмом – літературно-ідеологічною (філодоксичною) течією, що масштабна заявила про своє існування з 80-х років ХХ ст. і перебуває в центрі багатьох теперішніх науково-філософських та культурологічних дискусій. Постмодернізм певною мірою відновлює «розмовляючий світ» міфології, головними речниками якого були давні поети. Таке відновлення виявляється в тому, що постмодернізм розглядає світ, суспільство, людину як «текст» або «мову» в усіх її виявах. Це означає, що філософію також слід розуміти як «текст серед текстів», тлумачем яких має бути «граматологія», а єдиним ключем розуміння всього сущого – поезія.

Звісно, професійним філософам іноді хочеться, щоб філософія існувала «з самого початку» людства, або щоб відновлення уваги до забутих проблем вважалось принципово новим напрямом дослідження. Тому «розмовляючий світ» міфології разом із його богами і богинями, в тому числі з грецькою богинею цікавості Софією, також може бути хибно сприйнятий і витлумачений як «первісна філософія». Проте історія культури народів вказує на те, що філософія якісно відмінна від міфології саме тим, що бере «профаній» аспект міфології і звільняє його від сугото міфопостичного тлумачення. Цим філософія дала можливість розпочати пояснення витоків поетичних фантазій та ілюзій, що робили вже Платон, Аристотель, Лукрецій Кар, Цицерон, Лука Самосатський та інші, а заодно започаткувати людиновимірне ставлення до світу, до питань пізнання людиною самої себе як світосозначного начала.

Отже, філософія виникла не на порожньому місці. Вона генетично пов'язана з міфологією в тому сенсі, що використовує вироблені в її межах логіко-символічні схеми (архетипи) з допомогою яких пояснюється людина і світ, особливості життя людей, їхні відношення в спільноті, ставлення до світу тощо. Загальна ж специфіка філософського тлумачення таких проблем полягає в тому, що воно орієнтується і спирається на «профаній», діяльно-практичний, антропоцентричний спосіб пізнання. Тому філософія за своїм змістом є людиновимірною і екзистенційно-гуманістичною. Людина розглядається в ній не лише як «родова тотальність», а з урахуванням її діяльно-ролевих функцій та здібностей у системі суспільних і світових взаємодій.

Список використаних джерел

1. Філософія та міфологія: історичне зародження. <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13013/>
2. Співвідношення філософії, науки, мистецтва, міфології та релігії. <https://vseosvita.ua/library/spivvidnosenna-filosofii-naukimistectva-mifologii-ta-religii-47430.html>
3. Джерела філософії: міфологія, пелірія. <https://studfile.net/preview/5484885/page:3/>
4. Співвідношення міфологічного і філософського способів мислення. <https://studfile.net/preview/5170288/>